

ประโยค ๑ - ๒

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๑๑

แปล โดยพยัญชนะ

๑. สตถา ทีฆายโก โหหิติ อาห ปชาปาติยา วนทกาเลปี ตสุสา ตเถว วตฺวา
ปุตตสฺส วนทาปนกาเล ตฺถนฺทึ อโหสิ ฯ โส ปุริมนเยเนว สตถารํ ปุจฺฉิ ฯ สตถาปีสฺส ตเถว
พฺยกาสิ ฯ โส กิร พุ รามุโม สพฺพญตฺตญฺญาณํ อปฺปฏิวิชิตฺวา อุตฺตโน มนุสฺสํ
สพฺพญตฺตญฺญาณเณ สํสฺนฺเทสิ ปฺปฏิพาหุสฺสํ ปน น ชานาติ ฯ พุรามุโม สตถารํ ปุจฺฉิ อตฺถิ
ปน ภาเน ปฺปฏิพาหุสฺสํ โส ภาเวย พุรามุมาติ ฯ กิ ภาเวยยาติ ฯ สเจ ตฺวํ อุตฺตโน
เคหทฺวาเร มณฺฑปํ กตฺวา ตสฺส มชฺเช ปีสกํ กาทฺตฺวา ตํ ปริกฺขิปนุโต อฏฺฐ วา โสพฺส วา
อาสนานิ ปญฺญาเปตฺวา เตสฺส มม สวเก นิสิตฺทาเปตฺวา สตฺตาหํ นิรฺนตฺรํ ปริตฺตํ กาทฺตฺ
สทฺถุญฺญาสิ เอวมสฺส อนฺตราโย วินฺสฺเสยฺยาติ ฯ โภ โคตม มยา มณฺฑปาทินิ สทฺถกา กาคฺ
ตุมหากํ ปน สวเก กถํ ลจฺจามิตฺติ ฯ ตยา เอตฺตเก กเต อหํ มม สวเก ปหิณฺสีสฺสามิตฺติ ฯ สาธุ
โภ โคตมาติ โส อุตฺตโน เคหทฺวาเร สทฺถพฺพตํ กิจฺจํ นิฏฺฐาเปตฺวา สตฺถุ สนฺตํ อคฺมาสิ ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. พหุมาปี เจ สหิตํ ภาสฺมาโน
น ตกฺกโร โหติ นโร ปมตฺโต
โคโปว คาโว คณฺยํ ปเรสํ
น ภาควา สามญฺญสฺส โหติ ฯ
อปฺปมาปี เจ สหิตํ ภาสฺมาโน
ธมฺมสฺส โหติ อญฺจรมจาริ



ราคณฺจ โทสณฺจ ปหาย โมหํ
 สมฺมปฺปชาโน สุวิมุตฺตจิตฺโต
 อนุปาทิยาโน อิธ วา หุริ วา
 ส ภากฺวา สามณฺยสุส โหติตี ๗

ตตฺถ สหิตฺตฺนฺติ เตปิฏกฺสุส พุทฺทจฺจนฺสุเสถํ นามํ ตํ อจฺริเย อุปฺสงฺกมิตฺวา
 อุกฺคณฺหิตฺวา พหุํปิ ปเรสํ ภาสฺมาโน วาเจฺนฺโต กเถนฺโต ตํ ฌมฺมํ สุตฺวา ยํ การเณน ปุคฺคเลน
 กตฺตพฺพํ ตกฺกโร น โหติ กุกฺกุฏฺสุส ปกฺขปฺพรณฺมตฺตมฺปิ อนิจฺจาทิวเสณ มนสิการํ นปฺปวตฺเตสิ
 เอโส ยถา นาม ทิวเส ภติยา คาโว รกฺขนฺโต โคโป ปาโตว สมฺปฏฺิจฺจิตฺวา สายํ คณฺเฑว
 สามิกานํ นิยฺยาเทตฺวา ทิวสภติมตฺตํ คณฺหาติ ยถารูจิยา ปน ปณฺจโครเส ปรีภฺยชิตุํ น ลภติ
 เอวเมว เกวลํ อนุเตวาสิกานํ สนฺติกา วตฺตปฏฺิวตฺตกรณฺมตฺตสุส ภากิ โหติ สามณฺยสุส ปน
 ภากิ น โหติ ๗ ยถา ปน โคปาลเณน นิยฺยาทิตานํ คุนฺนํ ปณฺจโครสํ โคสามิกา ว ปรีภฺยชฺชนฺติ
 ตถา เตน กถิตํ ฌมฺมํ สุตฺวา การกฺปุคฺคลา ยถานุสิฏฺฐิํ ปฏิปชฺชิตฺวา เกจิ ปจฺมชฺฌานาทีนํ
 ปาปฺณนฺติ เกจิ วิปฺสฺสนํ วทฺทเมตฺวา มคฺคผลานํ ปาปฺณนฺติ โคสามิกา โครสฺสุเสว สามณฺยสุส
 ภากิโน โหนฺติ ๗ อิติ สตฺถา สีสสมฺปนฺนสุส พหุสฺสุตฺตสุส ปมาทฺวิหาริโน อนิจฺจาทิวเสณ
 โยนิโสมนสิกาเร อปฺปวตฺตสุส ภิกฺขุโน วเสณ ปจฺมํ คารํ กเถสิ น ทฺสุสิลฺลสุส ๗

ให้เวลา ๔ ชั่วโมงกับ ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ๑ - ๒

แปล มคธเป็นไทย

แปล โดยพยัญชนะ

๑. อ. พระศาสดา ตรัสแล้วว่า “อ. ท่าน จงเป็นผู้มีอายุยืน จงเป็น” ดังนี้ ตรัสแล้ว
 อย่างนั้นนั่นเทียว แก่ปชชาบดีนั้น แม้นกาลเป็นที่ไหวของปชชาบดี เป็นผู้ทรงนิ่ง ได้เป็นแล้ว
 ในกาลเป็นที่ยังบุตรให้ไหว ๆ อ. พราหมณ์นั้น ทูลถามแล้ว ซึ่งพระศาสดา โดยนัยอันมีในก่อน
 นั้นเทียว ๆ แม้อ. พระศาสดา ได้ทรงกระทำให้แจ้งแล้ว อย่างนั้น นั่นเทียว แก่พราหมณ์ นั้น ๆ
 ได้ยินว่า อ. พราหมณ์นั้น ไม่แทงตลอดแล้ว ซึ่งพระสัพพัญญุตญาณ เทียบเคียงแล้ว ซึ่งมนต์
 ของตน ด้วยพระสัพพัญญุตญาณ แต่ว่า ย่อมไม่รู้ซึ่งอุบายเป็นเครื่องป้องกัน ๆ อ. พราหมณ์
 ทูลถามแล้ว ซึ่งพระศาสดาว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็ อ. อุบายเป็นเครื่องป้องกัน มีอยู่หรือ”
 ดังนี้ ๆ อ. พระศาสดา ตรัสแล้วว่า “ดูกรพราหมณ์ อ. อุบายเป็นเครื่องป้องกัน ฟังมี” ดังนี้ ๆ
 อ. พราหมณ์ ทูลถามแล้วว่า “อ. อุบายเป็นเครื่องป้องกัน ฟังมี อย่างไร” ดังนี้ ๆ อ. พระศาสดา
 ตรัสแล้วว่า “ถ้าว่า อ. ท่านพึงอาจเพื่ออันกระทำแล้ว ซึ่งมณฑป ไกล่ประตุแห่งเรือนของตน
 ยังชนให้กระทำแล้ว ซึ่งตั้งน้อย ในท่ามกลางแห่งมณฑปนั้น ปลูกแล้ว ซึ่งที่เป็นที่นั่ง ท. แปลด
 หรือ หรือว่าลิบกหว แวดล้อมอยู่ ซึ่งตั้งน้อยนั้น ยังสาวก ท.ของเรา ให้นั่งแล้ว เหนือที่เป็นที่นั่ง
 ท. เหล่านั้น ยังสาวก ท. ของเราให้กระทำซึ่งพระปริตร ตลอดวัน ๗ มีระหว่างออกแล้วไซ้
 อ. อันตรายของบุตรนั้น ฟังพิณาศ ด้วยอุบายเป็นเครื่องป้องกัน อย่างนี้” ดังนี้ ๆ อ. พราหมณ์
 กราบทูลแล้วว่า “ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ อ. กิจ ท. มี (อันกระทำซึ่ง) มณฑปเป็นต้น
 อันข้าพระองค์อาจเพื่ออันกระทำ แต่ว่า อ. ข้าพระองค์ จักได้ ซึ่งพระสาวก ท. ของพระองค์
 อย่างไร” ดังนี้ ๆ อ. พระศาสดา ตรัสแล้วว่า ครั้นเมื่อกิจมีประมาณเท่านี้ อันท่านกระทำแล้ว
 อ. เรา จักส่งไป ซึ่งสาวก ท. ของเรา” ดังนี้ ๆ อ. พราหมณ์นั้น รับพร้อมเฉพาะแล้วว่า “ข้าแต่
 พระโคตมผู้เจริญ อ. ดีละ” ดังนี้ ยังกิจนั้นทั้งปวง ให้สำเร็จลงแล้วไกล่ประตุแห่งเรือนของตน
 ได้ไปแล้ว สู่นักของพระศาสดา ๆ



แปล โดยอรอด

๒. พระศาสดาได้ทรงภายิตพระคาถาเหล่านี้ความว่า หากนรชนกล่าว พระพุทฺธพจน์ อันมีประโยชน์ถึงจะมากมาย (แต่) เป็นผู้ประมาทเสีย ไม่กระทำตามพระพุทฺธพจน์นั้นไซ้ ผู้นั้นย่อมไม่มีส่วนแห่งคุณเครื่อง ความเป็นสมณะ คุณคนเลี้ยงโคได้แต่นับโคทั้งหลายของคนอื่น ๆ (ไม่มี ส่วนแห่งปัจจุโครส) ฉะนั้น ฯ

หากนรชนกล่าวพระพุทฺธพจน์อันมีประโยชน์เมื่อน้อย (แต่) เป็นผู้มิ ปกติประพฤติธรรมสมควรแก่ธรรมไซ้ ผู้นั้นละระคะ โทสะ และโมหะ แล้ว รู้ตัวอยู่โดยชอบ มีจิตหลุดพ้นดีแล้ว ไม่ยึดมั่นในโลกนี้หรือโลกอื่น ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งคุณเครื่องความเป็นสมณะ ดังนี้ ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า “สहित” นี้ เป็นชื่อแห่งพระพุทฺธพจน์ คือ พระไตรปิฎก นรชนเข้าไปหาอาจารย์ทั้งหลาย เถ่าเรียนพระพุทฺธพจน์นั้นแล้ว กล่าวคือ บอกได้แก่แสดง พระพุทฺธพจน์แม้มากแก่ชนเหล่าอื่น (แต่) ไม่กระทำกิจที่การกบุคคลได้พึงธรรมนั้นแล้ว พึงกระทำ คือ ไม่ให้การทำในใจด้วยอำนาจไตรลักษณ์ มีอนิจจลักษณะเป็นต้น เป็นไปแม้เพียง ชั่วขณะไ้ปรบปิก นรชนผู้นั้นย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งผลเพียงการทำวัตรปฏิบัติจากสำนักของพวกเขา อันเตวาทิกอย่างเดียว แต่หาเป็นผู้มีส่วนแห่งคุณเครื่องความเป็นสมณะไม่ เช่นเดียวกับคนรักษา โคทั้งหลายเพื่อค่าจ้างประจำวัน ชื่อว่าคนเลี้ยงโค เวลาเช้าตรู่ก็รับไป เวลาเย็นก็นับแล้วมอบคืน ให้แก่พวกเจ้าของไป รับเพียงค่าจ้างรายวัน แต่ยอมไม่ได้บริโภคนปัจจุโครส ตามความชอบใจ ฉะนั้นเหมือนกัน ฯ เหมือนอย่างว่า พวกเจ้าของโคเท่านั้น ย่อมบริโภคนปัจจุโครสแห่งโค ทั้งหลายที่คนเลี้ยงโคมอบให้ฉันใด พวกการกบุคคลพึงธรรมที่นรชนนั้นกล่าวแล้ว ปฏิบัติตาม อย่างที่พราสาทแล้ว, บางพวกก็บรรลุปฐมฌานเป็นต้น, บางพวกก็เจริญวิปัสสนาแล้วบรรลุมรรคและผล ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งคุณเครื่องความเป็นสมณะ คุณพวกเจ้าของโคมีส่วนแห่งโครส ฉะนั้นเหมือนกัน ฯ พระศาสดาตรัสพระคาถาที่ ๑ ด้วยสามารถแห่งภิกษุผู้มีศีลสมบูรณ์เป็น พหูสูต (แต่) มีปกติอยู่ด้วยความประมาท ไม่ประพฤติในการกระทำในใจด้วยอุบายอันแยบคาย

ด้วยอำนาจไตรลักษณ์มีอนิจจลักษณะเป็นต้น, มิได้ตรัสด้วยสามารถแห่งภิกษุผู้ทูล
ด้วยประการฉะนี้

พระราชวิสุทธิเวที วัดเบญจมบพิตร

สนามหลวงแผนกบาลี

แปล.

ตรวจแก้.